

Obrysy Strednej Európy boli vždy variabilné a menili sa podľa panujúceho politického ovzdušia. Každé duchovné hnutie definovalo hranice tohto subkontinentu (imaginárne i reálne zároveň) svojim vlastným spôsobom - práve preto nepredstavuje Středná Európa nič definitívneho, ale vyžaduje od nás naopak schopnosť nahliadať jej entitu etapovo. O to viac pre nás platí toto pravidlo v momente, ak sa rozhodneme zaoberať sa SE ako špecifickou entitou formulovanou stredoeurópskou intelektuálnou debatou 80. rokov. Aby mohlo naše snaženie nadobudnúť pozitívny obsah, je nevyhnutné postúpiť od púheho deklamovania, sentimentalizovania a zahovárania (črt charakteristických pre celú citovo vypätú debatu) ku věcnému a tvrdému skúmaniu skutočného odkazu historicky existujúcej SE.¹⁰⁸

Nanovo sa vyskytujúci pojem SE poskytoval v 80. rokoch spoločnú platformu politicky umlčaných štátov, bol pre nich jedinečnou možnosťou, ako sa ozvať a upozorniť na seba vo vzdialenom a nedostupnom Západe. Jej cieľ (explicitne prednesený v Kunderovej eseji) bol poskytnúť určitý katalyzátor reflexie celého európskeho dedičstva, ukázať, že príslušnosť ku politickému Východu nebola historickou danosťou, ale určitou formou zrady Západu. Sublimácia politiky v ríši kultúry je jednoznačne najvýznamnejším charakteristickým rysom SE. Celá debata, ktorú sme sa snažili priblížiť vo všeobecných nárysoch ako celok, i na konkrétnom príklade jej najznámejšieho príspevku, sa s odstupom času javí ako projekt elit věnovaný elitám. Intelektuálne a literárne kruhy si vo svojom obmedzení uzavretého východného bloku, v ktorom nenastávalo inak prirodzené preplietanie kultúrnej rôznorodosti a politická angažovanosť v rámci občianskej spoločnosti, vytvárali zástupnú identitu založenú na mýtoch a v jej rámci sa dožadovali obnovenia SE, existujúcej in potentia.